Nagyvárad, 1904. X. évfolyam 111. szám. Szombat, május 14.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 16 kor.
Negyedévre . . . 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 20 kor.
Negyedévre . . . 5 „
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . . 24 kor.
Negyedévre . . . 6 „

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utcza 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzéséről nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalban intézendők.

Egyes szám ára 2 fillér.

NAGYVARAD, május 13.

Szabadkőmüves nevelés

A magyarországi szabadkőmüvesek a haza reménységére, az ifjuságra vetették tekintetüket.

Két uton törekszik a szabadkőmüvesség a magyar ifjuság behálózására. Minél több tanárt és tanitót akar fölvenni a testvérek közé, hogy ezek utján gyakoroljon befolyást az ifjuság szellemére, irányára; másrészről pedig külön internátusokat, nevelőintézeteket akar felállitani, hogy ott szabadkőmüves szellemben neveljék őket.

Franciaországban radikálisabb eszközökkel él a szabadkőmüvesség, — egyszerüen kikergetik a szerzeteseket és apáczákat és bevonják az ugynevezett »szabad« iskolákat. Nálunk egyelőre még nem kergetik ki őket, csak ki akarják vonni hatásuk alól az ifjuságot s megmételyezni annak lelkét. Majd ha igy sikerül szabadkőmüveseket »nevelni« az ifjakból s ennek révén jobban elszaporodnak és megerősödnek a »testvérek«, — akkor majd itt is rá kerül a sor a radikálisabb eszközökre. Addig csak — — türelem.

Az első szabadkőmüves internátust *Győrött* akarták felállitani a »testvérek« — városi költséggel. Eddig még nem sikerült becsapni a várost.

Ezután még kevésbbé fog menni a dolog, mert a »Dunántuli Hirlap« leleplezte az akciót, leközölvén a jegyzőkönyvet a szabadkőmüvesek gyüléséről, amelyből ez a mozgalom kiindult.

Az érdekes jegyzőkönyvet mi is adjuk a következőkben:

»*Epitészeti rajz.* (Jegyzőkönyv.) Felvétetett 0903. május hó 5-én a *Könyves* Kálmán páholynak a különböző keleteken dolgozó testvérpáholyok részvételével a *szabadkőmüvesi internátus* ügyében megtartott I. f.·. (elsőfoku) munkájáról.«

Koltai Virgil főm.·. tv.·. (főmester testvér) — a munkát szertartásszerüen megnyitja s egyes szabályszerüségek és folyó ügyek elintézése után a reakcio rémét a szokásos legsetétebb szinü vakolatokkal a falra festve megfujja ellene a harczi riadót s a szabadkümüvesi hadmüvelet legközelebbi és legsürgősebb feladatait következőleg ismerteti:

»Azt hiszem, szer.·.t.·.ek, mindnyájatok meggyőződését fejezem ki, a midőn azt állitom, hogy szöv.·.ünk legközelebbi és legsürgősebé feladatai:

1. Valami alkalmas módon magához vonni a *szociális békés átalakulás vezetését.*

2. Növelni a szövetség erejét és tekintélyét, értelmes, áldozatra kész, bátor és feddhetetlen becsületességü férfiakkal a társadalom legkülönbözőbb osztályaiból.

3. Olcsó lapok és füzetes iratokkal felvenni a harczot a reakczióval, megismertetni a nemzetet a szabadkőmüvesség szent céljaival és törekvéseivel, népszerüvé tenni a szabadkőmüvességet.

4. *Az ifjuságnak szabadkőmüvesi szellemben való nevelése* által lelkes és bátor, kitartó és áldozatokra kész harczosokat nevelni az emberiség ügyének.

Ez utóbbi feladat megoldása végett hivott munkára benneteket, szer.·.t.·.ek, a Könyves Kálmán □ s bár alaki szempontból közös munkát nem tarthatunk, de erősen hisszük, hogy □-unknak az internátusra vonatkozó előterjesztései visszhangot fognak kelteni a t.·.páholyokban s az ige testté fog válni.

Nem egyszerü humanitárius alkotásról lesz szó, hanem egy nagyfontosságu intézményről, kezdetről, a melynek hatásai a közel jövőben és bizonynyal be fognak következni.

A zajos tetszéssel fogadott üdvözlet után főmester tv.·. a képviselt páholyok tiszteletére megadatja a jelt és tapsol.

Templomőr tv.·. jelenti, hogy a h.·. (helyettes nagymester a *vesztett léptek csarnokában* van és nem kiván szertartásszerü fogadtatást.

Főmester tv.·. rendbe szólitja a testvéreket és üdvözli a *keletre érkezett* h.·. nagymestert, *Hoór Tempis* Mór t.·.t és átnyujtja neki a kalapácsot . . .

A h.·. nagymester tv.·. szavait követő tapsok után következett *Bricht* Lipót tv.·. (budapesti keresk. akadémiai tanár) előadása a *»szabadkőmüvesi internátusról«.*

Samu István t.·. tekintélyére támaszkodva neki ront a vallásos neveléssel foglalkozó egyes társulatoknak és testületeknek, végre áttér azon javaslatra, melynek előterjesztése tulajdonképpeni feladata:

»*Kedves tt.·.!*

Ha a munkára kész tt.·. sürgető kéréseivel szemben nem akarjuk a magyar szbdkmsségre a tehetetlenség bélyegét sütni, ha készek vagyunk az ecclesia militanssal a latomia strenuát szembe állitani: itt a cselekvés ideje és tere!

Valósitsuk meg azt a nagy jelentőségü eszmét, mely a Könyves Kálmán páholyban, valamint több más szbdkms mühelyben évtizedek óta föl-fölmerül és melynek megtestesitését az utóbbi években Koltai Virgil érd.·. főmester t.·.ünk annyiszor és oly lelkesedéssel kötötte szivünkre.

Ovjuk meg a romlatlan gyermekeket a reakczió dermesztő hatásától, *állitsunk a kongregáczionális internátussal szemben szbdkmsi fiunevelő intézetet!*

Sajnos, társadalmi viszonyaink már olyanok, hogy ellenfeleink hivalkodva használhatják a kongregáczionális jelzőt, mig nekünk intézetünk szbdkmi jelzésére gondolnunk nem lehet; e külsőség azonban nem riaszt vissza hazánk és a kir.·. művészet iránt tartozó kötelességünk teljesitésétől, valamint nem akadályoztatja meg azt, hogy a fölügyeletünk alatt álló intézetet a tiszta emberszeretet szbdkmi szelleme hassa át.

Alapitsunk egy nevelőintézetet, mely a szabadkőmüvesi szellemben való nevelésnek álljon szolgálatában. Még pedig állapitsuk meg jó előre, hogy nevelőintézetünk ***ne legyen jótékony intézmény vagyontalan gyermekek nevelésére.*** Ebben az intézetben ***nem szüleiktől elidegenitett gyermekeket akarunk gyámolitani,*** hanem a társadalom tehetősebb osztályának gyermekeit akarjuk a szeretet igazi vallásának, a szabadkőmüvesi szellemnek megnyerni és megmenteni.

Azoknak a szülőknek, kik fiaikat a fővárosban kénytelenek, vagy kivánják iskoláztatni, módot akarunk nyujtani arra, hogy gyermekeiknek mérsékelt költséggel megbizható nevelést és lelkiismeretes felügyeletet szerezzenek.

Irodalmi bizottságunknak bemutattam hozzávetőleges költségvetését olyan indternátusnak, a melyet a ***nyugoti pályaudvar környékén*** képzelek egyelőre harmincz tanulóra berendezve.

Az intézetnek, melyből a tanulók az e környéken nagy számban levő különböző középiskolába járnának, első berendezésre és előre fizetendő háztérrészletre 12,000 korona kellene, az igazgatás, korrepeticio, konyha, kiszolgálás, hirdetések és adó czimén szükséges évi 23,000 korona fentartási költségből pedig a benlakók havi hetven korona olcsó ár számitása mellett is 21,000 koronát fedeznének.

Az egész intézmény megteremtése e szerint lefölebb egyszer s mindenkorra befektetendő 12.000 koronát és évi 2—3000 korona szubvencziót követelne, tehát oly összeget, melynek előteremtése felett feladata magaslatán álló egy páholynak sem szabadna zavarba jönni, sokkal kevésbbé a magyar szabadkőmüvesség egyetemének.

Abban a föltevésben, hogy ugy a testvérpáholyok érdemes képviselőinek, mint a Könyves Kálmánbeli testvéreknek netáni megjegyzéseire szükség esetében szabad lesz zárószóban válaszolnom, a következő határozati javaslatot van szerencsém előterjeszteni:

Mondja ki a Könyves Kálmán-páholy, hogy

1. a testvérpáholyoknak részint táblákban, részint képviselők utján élőszóval nyilvánitott véleményeit is meghallgatva, szabadkőmivesi szellemben vezetett középiskolai fiunevelő-intézetnek a fővárosban való fölállitását szükségesnek és megvalósithatónak tartja;

2. ezt a szabadkőmivesi fiunevelő-intézetet a magyarországi symb. Nagypáholy védelme alatt Budapest kel .·. dolgozó páholyok összessége állitsa föl.

3. a Nagypáholy felkérendő, hogy ezen nevelőintézet létesitésében való közremüködésre szólitsa fel a védelme alatt Budapest kel .·. dolgozó összes páholyokat, — a vidéki páho-

Sirolin

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatós szer: tüdőbetegségeknél, lélegzőszervek hurutos bajainál ugymint idült bronchitis, szamárhurut és különösen lábbadozóknál influenza után ajánltatik. Emeli az étvágyat és a testsulyt, eltávolitja a köhögést és a köpetet és megszünteti az éjjeli izzadást. — Kellemes szaga és jó ize miatt a gyermekek is szeretik. A gyógyszertárakban üvegenkint 4.— kor.-ért kapható. — Figyeljünk, hogy minden üveg az alanti czéggel legyen ellátva:

F. Hoffmann-La Roche & Co vegyészeti gyár Basel (Svájc) 480.

lyokat pedig alapitványi helyek létesitésére kérje föl;

4. a létesitendő intézet szervezetének, költségvetésének és az anyagi eszközök megszerzési módjának megállapitása czéljából a Nagypáholy létesitsen egy közös szervező bizottságot, melynek munkálata a Nagypáholy utján legkésőbb ez évi november 1-én volna valamenyi páholynak megküldendő;

5, a szervező bizottság végső munkálata az egyes páholyok nyilatkozataival együtt december végeig volna jóváhagyás végett a Nagypáholy elé terjesztendő.

Gajáry Géza tv . ˙ . a »Reform«-páholy tagja: nemcsak a kongregációk ellen kell védekezni, hanem a *vidéken levő egyéb hasonló klerikális intézetek hatása ellen is*, és igy nem elég ezekkel szemben 30—40 gyermekre tervezett internátus felállitása. Statisztikai adatokkal támogatja az előadást és az a nézete, hogy már a bölcsőnél kell kezdeni a nagyfontosságu kérdés megoldását oly nagyszabásu intézmény létesitésével, mely minden gyermeknek biztositaná az iskolázás közben felmerülő költségek fedezetét, — hogy a különböző papi intézeteknek az anyagi segitségére ne szoruljon.

Főmester tv . ˙ . felvilágositja a felszólaló tv . ˙ .-t, hogy a Könyves Kálmán-páholy *csak középiskolai internátust* óhajt felállitani, egyelőre csak mintaképen a *fővárosban*, és hogy ezt csak kezdetnek kell tekinteni.

Ruppenthal tv . ˙ . a Győr kel . ˙ . dolgozó »Philantrópia« megbizásából üdvözli a Könyves Kálmán-páholyt azért is, hogy e nagyjelentőségü kérdést napirendre tüzte. Ok tárgyalták a felhivást és azt határozták, hogy saját keletükön mihamar létesiteni fogják a szabadkőmüves-diákinternátust. *A vakolásnál a győri testvérek bőkezüen adadoztak* e czélra; ők is kérnek támogatást.

Sebestyén Károly tv . ˙ . (Erzsébet □) helyesli a tervet és hangsulyozza, hogy a tanitók és tanárok érzik és tudják legjobban, mennyiben szükséges a szóban levő internátus, de vajjon lesz-e elég eredménye? A kongregáczió keze hosszu és a klerikalizmus olyan mint a polip. Ajánlja, hogy a páholyok az internátusok mellett *igyekezzenek minél több tanitót és tanárt felvételni a szövetségbe*, mert csak akkor lehet eredményeket elérni, ha az *iskolákban mindenütt szabadkőmüves testvérek kezében lesz az ifjuság vezetése.*

Váradi Zsigmond tv . ˙ . (Eötvös) kijelenti, hogy nem páholya nevében beszél, saját egyéni véleménye az, hogy helytelenül intézkedik a tervezet, midőn csak jobbmódu szülők gyermekeiről akar gondoskodni, nekünk inkább a szegénysorsu gyermekeket kell védenünk és az a nézete, hogy a vidéki városokban szervezetek alkottassanak, amelyek gondoskodjanak a középiskolába adott idegen gyermekek megfelelő elhelyezéséről.

Gonda József . ˙ . (Reform) lelkesedéssel fogadja a Könyves Kálmán mozgalmát. Kezdjünk valamit. Ha meg lesz a kezdet, akkor gondolkozhatunk a fejlesztésről és felvirágoztatásról. Ajánlja, hogy minden páholy vegyen fel évenkint költségvetésébe erre a czélra egy bizonyos összeget abból a pénzből, *amelyet eddig a dologkerülés elősegitésére alamizsnaként profánok között szétosztogatott* és az eszme megvalósul és tetté válik.

Holtspach tv . ˙ . (Galilei) jónak látná az iskolák szabadkőmüvesi szellemének biztositására azt, hogy az internátus ne középiskolák, hanem a *tanitóképzők növendékei számára* rendeltessék.

Bricht Lipót tv . ˙ . zárszóval él. Örömmel konstatálja, hogy az ellenvetésekkel szemben sok vitatni vagy védelmezni valója nincs. Mégis válaszol a testvérekneknek köteles udvariasságból és az eszmék teljes tisztázására. Védi a javaslatot és kéri annak változatlan elfogadását.

Gajáry tv . ˙ ˙ ugy látja, hogy őt félreértették.

Ő a felvetett internátusi eszmét helyesli és egész szivből támogatja, de tisztában van azzal, hogy nem fog egyebet elérni az internátus, minthogy évenkint nevelni fog harmincznegyven szabadkőmüves szellemü gyermeket. Ő mást akar, *nagyobbat akar, ő a tervével az egész társadalmat szeretné átalakitani.*

Főmester tv . ˙ . Neki is van megjegyzése és pedig az, hogy a vallástanitásnál egy iskolában sincs biztositva az igazgató ellenőrző joga és ezen vallástani órák alatt érvényesülnek a kongregácziós törekvések. Kérve kéri a testvéreket, hassanak oda, hogy a törvényhozásban véget vessenek ennek az állapotnak, mely nézete szerint az iskolákban a bajok egyedüli kutforrása.

Nyilatkozatra hivja fel a Könyves Kálmán páholy tagjait, hogy elfogadják-e a Bricht testvér által előadásai végén előterjesztett inditványokat?

Mandello tv . ˙ . (Galilei): Az intézményre nagyon üdvösnek tartaná, ha különösen a vidéki keleteken dolgozó páholyok jótékony czéljaikra az internátusban alapitványi helyeket létesitenének.

A Könyves Kálmán-páholy Bricht tv . ˙ . inditványát Mandello testvér javaslatának pótlásával teljes szövegében egyértelmüen elfogadja.

Ezután a főmester (előre bocsátott szabadkőmives ima után) a munkát szertartásszerüen berekeszti. *Koltai* Virgil . ˙ . főmester, *Sarkadi* Ignácz . ˙ . titkár.«

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 13.

Elnök: *Perczel* Dezső bemutatja a beérkezett irományokat. Bemutatja az összeférhetetlenségi esetek elbirálására kiküldendő nyolczvan tag névsorát, felhivja az állandó összeférhetetlenségi bizottság jelenlevő tagjait az eskü letételére. (Megtörténik.)

Belicska Béni az állandó igazoló bizottság előadója bejelenti, hogy *Rónay* Elemér és *Lónyay* Sándor ujonnan megválasztott képviselők mandátumát megvizsgálta és Lónyay Sándor megbizólevelét rendben találva a szokásos fenntartás mellett igazolt képviselőnek jelenti ki, Rónay Emil megbizó levele alakilag hibás levén, kéri, hogy a biráló bizottsághoz utasittassék.

Rákóczi hamvai.

Elnök: Következik a napirend szerint a pártok elnökei által benyujtott inditvány.

Podmaniczky Frigyes báró: Mint a pártelnökök seniorja, én bizattam meg az inditvány megokolásával. Ezen inditványnak kutforrása a tiszta szív és a keserüség nélküli, egyszerü, de őszinte kedélyhangulat. (Helyeslés.) Mindazok az eszmék, melyek ezen kutforrásból származnak, nem szorulnak indokolásra. (Ugy van.) Az inditványban a pártok elnökei felkérik a Házat, szavaztassék köszönet ő felségének azon magasztos tényéért, hogy egy legmagasabb kézirat által megbizta a kormányt, járjon el II. Rákóczi Ferencz . . . (felkiáltások a szélsőbalon: fejedelem) . . . hamvainak hazaszállitása ügyében.

Polczner Jenő: Nem meri kimondani, hogy fejedelem.

(Felkiáltások jobbról: Miféle izléstelenség ez?)

Podmaniczky: Engedelmet, de én nem fogom öntől tanulni, mit mondjak! (Helyeslés jobbról).

Lelkesedést keltett e felséges királyi tény, melyből kiderül, hogy a király és nemzet megértik egymást. Kérem az inditvány napirendre tüzését és elfogadását. Kérem tovább, hogy hangoztassa velem együtt az egész Ház egy szivvel-lélekkel: Eljen a király! (Eljenzés: Eljen a király!)

Elnök: Kivánja-e a Ház az inditványt tárgyalni?

Felkiáltások: Kivánjuk!

Thaly Kálmán hálát ad az isteni Gondviselésnek, hogy megérte a Rákóczy-kultusz fellendülését. Élete müködése koronájának tekinti azt, ha meglátja még Rákóczy hamvainak hazahozatalát. Minden magyar ember ismeri a nagy szabadsághős tiszta, önzetlen alakját. Elvégre, mert a koronás fő is ugyanazon szellemben nyilatkozik meg, mint a nemzet, ismeri Rákóczyt. Mikor a korona a nemzettel összeforrott e kérdésben, az nagyjelentőségü tény és lehetetlen háláját nem nyilvánitani.

A Habsburgok és a Rákóczyak fegyverben állottak egymással szemben. József császár többször kinált Rákóczy Ferencznek oly egyezséget, mely neki és családjának nagy előnyt biztositott, de mert ő ugymond nem a maga és családja érdekében fogott fegyvert, hanem a sarkaiból kiforgatott magyar alkotmány védelmére. A legfönségesebb tragédia volt az ő története, a legsulyosabb csapás, mely valaha igaz szivet ért: a Rákóczy bukása.

A szatmári békekötéskor csak annyit kértek tőle, hogy nem fog ezentul a király ellen fegyvert.

Rákóczy ezt nem adhatta, mert tudta, hogy a bécsi udvar nem áll meg az alkotmányos jogok elcsipegetésében. Inkább elbujdosott, itt hagyva egy millió holdnál nagyobb birtokát. Szent férfiu emléke, mindenképpen méltó a kegyeletre.

Egy katholikus püspök azt mondta neki, hogy Rákóczy életének tisztasága és vallásossága olyan volt, hogy szentté avatást érdemelne.

A nemzet lelkesedéssel fogadta a királyi tényt.

Intőjel ez arra, hogy ne késlekedjünk a végrehajtással, ő közreműködését felajánlja. A függetlenségipárt nevében hozzájárul ahoz, hogy ő Felsége előtt a Ház háláját kifejezze.

A Ház az inditványt egyhangulag elfogadta és a határozatot azonnal jegyzőkönyvileg hitelesitik, hogy átküldhessék a főrendiháznak.

Elnök az ülést 5 perczre felfüggesztette.

Szünet után folytatják a *községi és körjegyzők* fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslatot.

Hellebronth módositási inditványt nyujt be, mihez többen hozzájárulnak.

Szavazással a módositási inditványokat elvetik.

Holnap harmadszori olvasásra kerülnek az inditványok,

Tisza István gróf miniszterelnök a készfizetésre szóló javaslatokat a pénzügyi bizottságban kivánja tárgyaltatni.

Buzáth Ferencz szólal fel ezután még s a katholikus papok állami segélyezését kivánja arányosan beiktatni a javaslatba.

A keletázsiai háboru.

Pétervár, május 12. *Karkevics* tábornok a vezérkarhoz intézett távirata még a következőket mondja: A mult éjjel másfél-három század erősségü japán csapatok voltak a vasuti vonaltól keletre, majd délnyugat felé mentek. Egy orosz csapat a Picsevo mellet épülőfélben lévő erődöktől egy kilométernyi távolságig vonult előre, amelyet egy század japán katonaság szállt meg. Mindkét részről fegyvertüz kezdődött, mely közben egy emberünk megsebesült. Kinai jelentések szerint a japánok eddig 20.000 embert szállitottak partra tábori és ostromtüzérséggel. Picsevót 1500 főnyi japán csapat tartja megszállva. Négy-öt századból álló japán különitmény e hó 9-én körülvette Sikej község környékén lévő őrségünket, amelyből négyet megöltek és nyolczat megsebesitettek. E hó 10-én eltávoztak a japán csapatok a vasuti vonaltól. A Porh-Arthurral való vasuti összeköttetést a negyedik Hamurontuli vasuti zászlóalj legénysége állitotta helyre Spiridonov alezredes vezetése alatt. A japán előőrs egyes csapatai 9-én és 10-én megszállták a Puljantientől 12 kilométernyire délkeletre fekvő Macatun és Sziadiantin községeket. A

japán előőrs más csapatai Picsevótól nyugatra tiz kilométernyire foglaltak állást. Egy ellenséges lovasszázad Vasangtiantól husz kilométernyire keletetre közeledett, de kémeinkre bukkanva, visszafordult. Egy kis csapatunk, mely e hó 10-én öt kilométernyire Picsevo elé érkezett. Tranziafan községet mind a három fegyvernembeli 1000 főnyi ellenséges csapattól megszállva találta. Az ellenség ágyuttüzet kezdett csapatunk ellen.

Pétervár, május 13 Csuknin altengernagyot, a tengerészeti akadémia főnökét és a tengerészeti hadapródtanfolyam igazgatóját, a fekete-tengeri hajóraj parancsnokává nevezték ki. Utódja Rinsky Korzakov archangelszgi kormányzó lett.

Légberöpitett hajómüvek.

London, május 13. A Reuter- ügynökség pétervári magántudósitója jelenti, hogy ott azt hiresztelik, hogy *Alexejev* tengernagy azt táviratozta Miklós czárnak hogy az oroszok *Dalniban légberöpitették a hajómühelyeket és kikötőket* valószinüleg azért, hogy megnehezitsék a japánokok a kikötést. Később érkezett táviratok szerint az összes dalni kikötői épitkezéseket elpusztitották.

Washington, május 12. A kormány Oroszország kérésére elrendelte, hogy az oroszország számára szoló postát Szibéria helyett Európán át szállitsák.

Városi közgyülés.

— Egy óra alatt. —

Nem is gőzerővel, hanem viilamos gyorsasággal tárgyalta le Nagyvárad város közgyülése a kitüzött ügyeket.

Ami az utóbbi tiz év alatt nem fordult elő, tegnap megtörtént. A rendes havi közgyülés alig tartott 60 perczig.

Pedig arra számitottak hogy a pénztár vizsgálatról szóló jelentésnél vihar lesz; sőt a felszólalókat is névszerint emlegették.

Uj dolgokat vártak a jelentésben; de a polgármester majdnem szóról-szóra azt jelentette be, amit már a közigazgatási bizottság előtt tárgyaltak.

Néma csendben, higgadtan hallgatták végig a jelentést és senki nem szólalt fel. Olyan volt ez a némaság, mint a vihar előtti csend. Szinte bántó, mintha ott ülne a lelkeken egy kellemetlen érzés.

Most nem is volt indok, hogy hosszasabban tárgyalják a szomoru szenzációt s a leghelyesebb ha bevárják a vizsgálat eredményét.

Szenzációja volt a közgyülésnek, hogy teljesen elmaradtak az interpellácziók. Ugy látszik az uj rend megcsappantotta a közügyek iránti érdeklődést is, aminek, azt hisszük, nem örül senki.

A városatyák kevés számmal voltak jelen

A közgyülés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak: Bozóky Béla, Hlatky Endre, dr Hoványi Géza. dr Hoványi Gyula, dr Károly Irén, Kaczián Károly, dr Konrád Márk, Mezey Mihály, dr Molnár Imre, Nozáky Rezső, Ováry Lajos, dr Pácz Sándor, Rácz Mihály, Stark Gyula, dr Stokker József, dr Altman Jakab, Balogh Döme, Beczkay Lajos, Bertsey György, Czeglédy Jeremiás, Déry János, dr Grosz Menyhért, dr Kecskeméty Lipót, Mihelfy Adolf, Milbák József, dr Radó Ignácz, dr Sarkady Lajos, Stern Herman, Széles Lajos, dr Wucskics Gyula, Weisz Károly, Berger Dániel, Feldmann Izidor, Gábel Jakab, Kurländer Ede, Reismann Mór, Szmetka György, Weisz Mór, Farkas Izidor, Frankl Lázár, dr Gyémánt Jenő, Incze Lajos, dr Kazay Kálmán, dr Mihelfy Lajos, Miskolczy Barnabás, Molnár Lajos, dr Moskovits József, Munk Jakab, Müller Salamon Papp György, Pekanovits Imre, Rendes Vilmos, ifj. Rimanóczy Kálmán, Révész Jakab, Sebestyén Lajos, dr Sonnenfeld Zsigmond, Steiner M. Albert, Schenker Mihály, Ternyei Antal, Weiszlovits Adolf, Rimler Károly, Bordé Ferencz, dr Istvánffy István, Eleméry Ferencz, Gerő Armin, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Lukács Odön, Tóth Márton, dr Baróthy Akos, Kőszeghy József, Jablonszky Emil, Lakos Lajos.

A közgyülés megnyitása után *Bordé* Ferencz főjegyző felolvasta a polgármester havi jelentését, amelynek érdekesebb adatait már közöltük. — Felemliti még a polgármester, hogy a Biharmegyei Takarékpénztár és a Biharmegyei Keresk.-, Ipar- és Terményhitelbank 30—30 koronát adományoztak a Csesztivó-intézet alapjára.

Kegyelettel emlékezik meg a jelentés *Jókai* Mór koszorus költőnk elhunytáról. Bejelenti, hogy a város koszorut helyezett a nagy iró ravatalára s a temetésen küldöttség képviselte a város törvényhatóságát; a középületekre kitüzték a gyászlobogókat s a községi iskolákban emlékünnepélyeket rendeztek. Javasolta a polgármester, hogy az adományokért köszönetet mondjon a közgyülés, Jókai emlékét pedig jegyzőkönyvében örökitse meg.

A polgármester jelentését tudomásul vették s a javaslatokat elfogadták.

A pénztárvizsgálat bejelentése.

Erdeklődéssel várták a polgármester jelentését, a szenzációs pénztár vizsgálatról. Semmi uj nincs a jelentésben. Felemliti a polgármester, hogy a városi főpénztárban 124,000 korona hiányt talált. *Hegedüs* Géza főpénztárnok azt adta elő, hogy még 1903. junius havában elvesztett 124,000 koronát, mikor a takarékpénztárba vitte a városi kölcsönből megmaradt részt s ennek a fedezésére forditotta az összeget. A hiány már teljes fedezetet nyert már a beszolgáltatott takarékpénztári betétkönyvvel. A közigazgatási bizottság ugy a főpénztárnokot, mint az ellenőrt állásuktól felfügesztette s a fegyelmit megelőző vizsgálatot ellenük elrendelte. A vizsgálattal 3 tagot bizott meg, s a belügyminisztertől szakközeget kért a vizsgálathoz. A miniszter kiküldöttje már meg is érkezett s a vizsgálat folyik.

A jelentést szó nélkül tudomásul vették.

*

Kolozsvár városának a kisajátitásáról szóló törvényben biztositott kedvezménynek a törvényhatósági joggal felruházott városokra leendő kiterjesztése tárgyában a kereskedelmi miniszterhez intézett feliratát hasonszellemü felirattal támogatja a közgyülés.

Sopron vármegye pártolás czéljából megküldött felirata kapcsán, a magyarországi bortermelők és borkereskedők országos szövetségének kérelmére elhatározta, hogy az olasz bor vámjának felemelése tárgyában feliratot intéz a kereskedelmi miniszterhez.

Háromszék vármegye a kiszolgált altisztek kedvezményéről szóló törvény oly irányu módositását kivánja, hogy a kiszolgált altisztek hivatali állások betöltésénél ne részesüljenek előnyben. A városi tanács javasolja, hogy térjenek napirendre a kérdés felett.

Dr *Grósz* Menyhért igazságtalannak találja a kedvezményt s ezért inditványozza, hogy pártolják Háromszék vármegye feliratát.

Gábel Jakab a tanács javaslatának helyességét fejtegeti.

A kérdés felett napirendre tértek.

A gyógyszerészet szabaddá tétele.

Borsod vármegye pártolás végett megküldötte a gyógyszertári jog adományozása tárgyában a képviselőházhoz intézett feliratát. — A közegészségügyi bizottság nem véleményezi a felirat pártolását, mert éppen azt látná helyénvalónak, ha a gyógyszerészet teljesen szabaddá tétetnék. A városi tanács javasolja, hogy Borsodmegye átirata felett térjenek napirendre.

Gábel Jakab a közegészségügyi bizottság véleményére támaszkodva, inditványozza, hogy a gyógyszerészet szabaddá tétele iránt intézzen feliratot a képviselőházhoz a közgyülés.

Hlatky Endre nem látja tisztázva a kérdést s inditványozza, hogy adják vissza az ügyet a közegészségügyi bizottságnak.

Hlatky inditványát fogadták el.

*

A Nagyváradon május hó vsgén tartandó *polgármesteri értekezletre* a törvényhatóság részéről dr *Molnár* Imre és *Huzella* Gyula biz. tagokat küldték ki.

A tanács által előterjesztett általános kövezési programmot a juniusi közgyülésen tárgyalják; addig a bizottságok előkészitik.

A női kereskedelmi tanfolyam engedélyezése iránt felterjesztést intéz a törvényhatóság a kultuszminiszterhez.

A tanács beterjesztette a polgári lövészegyletnek a faiskola s közterek, parkok ültetvényeinek fentartásáról szóló 1902 és 1903. évi zárszámadását.

Gábel Jakab inditványozta, hogy hivják fel a lövészegyletet, miszerint a nagyon is elhagyatott Rhédey-kertre több gondot forditson.

Miskolczy Barna kifogásolja, hogy a Városligetet teljesen elhanyagolják, holott ez a hely lehetne a város legszebb sétatere. Szándékozik-e tekintetben a tanács valamit tenni?

Rimler Károly polgármester elfogadja a Gábel inditványát. A Városligetre vonatkozólag rámutat azon tényre, hogy a költségvetésben gondoskodtak a rendezésre szükséges összegről, de a törvényhatóság törölte a tételt, hogy a közköltő emelést elkerülje. Az általános kövezési programmban a Városligetről is gondoskodnak.

Balogh Döme nem helyesli, hogy két évről egyszerre számolnak el, valamint azt sem, hogy városi dolgokat nem tisztviselők kezelnek. A számadásokat most vegyék le a napirendről s nyomassák ki és oszszák szét, hogy tanulmányozhassák.

A tanács javaslatát a Gábel inditványával együtt fogadták el.

A többi apróbb ügyeket vita nélkül tárgyalták le s a közgyülés 4 óra után pár perczczel véget ért.

UJDONSAGOK.

* **Szent Bonifácz.** A keresztény hit egyik vértanujának *Szent Bonifácz*-nak emléknapja van ma. Bonifácz Diókletián császár uralkodása alatt szenvedett vértanuságot Tarsusban, hol akkor a keresztények ellen véres üldözés folyt. A szent vértanunak holttestét a XVIII. század derekán találták meg Rómában Callisctus katakombájában s 1747-ben hozták Nagyváradra. *Forgách* Pál Váradnak akkoron uj püspöke Rómába ment ad hinina Apostolorum s ő kérte el a pápától Bonifácz vértanunak holttestét s azt haza hozta magával, hogy majd a tervezett uj székesegyháznak hirneves ereklyéje legyen. Ideiglenesen pedig az akkori székesegyházban a mai *Szent László* ujvárosi plébánia templomban helyezték el a kiváló ereklyét s ott is maradt a mai napig. A szent vértanu teteme ma is olyan állapotban van a Bonifácz oltár szarkofágjában, mint minőben megtalálták. Mellette van az a kis edény is, melyben a vértanu vérét őrizték. Szent Bonifácz vértanusága emlékünnepén, *ma szombaton reggel hét órakor nagy mise lesz* a vértanu holtteste fölött. Az oltár koporsója, melyben a vértanu teteme nyugszik, ki van bontva s egy hétig igy marad, az ájtatos hivek tiszteletének kitéve.

* **Az Országos Pázmány-egyesület. ünnepe.** E hó 29 én Pozsonyban ünnepiesen fogja felavatni a *Párvy* Sándor szepesi püspök által ajándékozott *Pázmány billikomot* és egyuttal koszorut helyez *Pázmány* Péternek a

pozsonyi főtemplomban levő sirboltjára. Az ünnepség ügyében Pozsonyban értekezletet tartottak, mely *Kumlak* Tódor polgármesterhelyettes elnöklésével végrehajtó-bizottsággá alakult. Az értekezleten a Pázmány-egyesület elnöke, *Margalits* Ede egyetemi tanár is részt vett. Beszédében hangoztatta az uj elnök a Pázmánykultusz fölélesztésének békés, igaz kereszténységszeretetben alapuló voltát. Az országos ünnepség programmját legközelebb teszik közzé.

* **A főváros a királynál.** Ő felsége ma délelőtt 11 órakor fogadta Budapest küldöttségét, amely közgyülési határozatból kifolyólag a főváros hódolatát fejezte ki a Rákóczy Ferencz hamvainak hazaszállitását elrendelő legfelsőbb kéziratért.

Márkus József főpolgármester a küldöttség vezetője köszönő beszédett intézett a királyhoz. A beszéd elhangzása után, melyet lelkes éljenzés követett a király a következő beszéddel válaszolt.

»Különös megelégedésemre szolgált, hogy mult hó 18-án kelt kéziratom, melylyel II Rákóczy Ferencz idegen földön nyugvó hamvainak hazaszállitását elrendeltem, országszerte oly élénk és hálás visszhangra talált.

Ertem és nagyrabecsülöm a magyar nemzetnek azon kegyeletét, melylyel kimagasló történelmi alakjai emléke iránt viseltetik s azért szivesen kezdeményeztem, hogy a nemzetnek ily nemes érzületen alapuló ama közóhaja is teljesüljön.

Mindig biztam és bizom a nemzet ősi erényében és mindig az volt atyai szivem legfőbb óhajtása, hogy kölcsönös egyetértésben igyekezzünk megvalósitani mindazt, ami a nemzet javára és dicsőségére szolgálhat.

Hü ragaszkodásuk ujabb kifejezését köszönettel fogadva, biztositom kedvelt magyar fővárosomat változatlan kegyelmemről. (Lelkesült éljenzés.)

* **A jászói prépost Nagyváradon.** A jászóvári premontrei kanonok-rend főpapja, dr. *Takáts* Menyhért jászói prépost tegnap este Budapestről a hét órás gyorsvonattal Nagyváradra érkezett. A főpap néhány napot a fővárosban töltött, részt vett az udvari bálon, több magnás estélyén s mielőtt székhelyére visszament volna rövid pár napra Nagyváradra is lejött a rend itteni társházának meglátogatására. A vasutnál több rendtag élén *Novotny* S, Alfonz házfőnök, gimnáziumi igazgató fogadta a prelátust, ki csak néhány napig marad a váradi rendház vendége, hogy hazamenve megtegye az előkészületeket a rendnek Pünkösdkor összeülő nagykáptalanjára.

* **Adomány a városi árvaházra.** *Strasser* Albertné szül. Wertheimstein Clarisse urnő a nagyvárad-városi árvaház alapja javára száz koronát küldött Nagyvárad város polgármesteréhez.

* **Tiszteletbeli városi orvos.** Nagyvárad város tegnapi közgyülésén dr *Beőthy* László főispán, a felmerült szükséghez képest dr *Popovits* Miklós gyakorló orvost tiszteletbeli kerületi orvossá nevezte ki.

* **Első áldozási ünnepség Székelyhidon.** Kedves megható ünnepség volt Aldozócsütörtökön a *székelyhidi* róm. kath. templomban. Egész sereg leányka s fiucska járult első izben az Ur szent oltárához. A templom virágokkal, szőnyegekkel volt ékitve s a sok gyertya fényénél csak a hivek s az első áldozók arczán ülő boldogság volt ragyogóbb. Orgona és harangszó mellett vonultak az első áldozók zászlóval tanitóik vezetése alatt az Isten házába hol a főoltár előtt félkörben foglaltak helyet. *Szebeny* Gyula esperes plébános megható szép beszédet intézett a gyermekekhez, szülőkhöz, majd az első áldozók ünnepélyes fogadalmat tettek, hogy hitükhöz hivek maradnak mindenkor. A templomi ünnepség után a község közszeretetben álló plébánosa Szebeny Gyula pompás reggelire gyüjtötte magához az első áldozókat.

* **Az Omke Nagyváradon.** Az Omke jövő vasárnap tartja Nagyváradon alakuló gyülését. Erre vonatkozólag Reismann Mór a következő meghivót teszi közzé: Az »Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés« nagyváradi kerülete f. évi május hó 15-én — vasárnap — délelőtt 11 órakor tartja meg alakuló gyülését a »Kereskedelmi Csarnok« disztermében. Felkérem a nagyváradi összes kereskedő urakat, hogy ez alakuló gyülésen minél számosabban megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1904. május 12 én. Reismann Mór.

* **Gyászrovat.** Lapunk egy kedves, finom tollu női munkatársának végtelen bánatáról értesülünk mély részvéttel. Ot esztendővel ezelőtt alakitott két szerető szív puha fészket, mely kezdettől fogva a boldogság tanyája lőn, különösen mikor két kis ártatlan lélekkel megszaporodott a fészek lakóinak száma. Nem is gondolta senki, hogy e boldog, puha fészket és lakóit mily sötét veszedelem fenyegeti. Már mikor a fészek készült, ott settenkedett a legrutabb ragadozó — a halál, de öt évig mégis nem háborgatta a kis fészket. Azonban végre is nem engedte, hogy a fészek főtámasza, az apa, kibocsássa két kicsinyét az életbe, lecsapott a fészekbe s kiragadta övéi karjaiból. Olvasóink előtt ismeretes Mányiné *Prigl* Olga neve. Bár most ritkán, de mielőtt férjhez ment, sürün keresett fel bennünket tárczáival. E kedves munkatársunkat érte a nagy csapás. Férje *Mányi* Gyula, gyomai okleveles jegyző, anyakönyvvezető, szerdán délután 5 órakor, 33 éves korában, házassága 5-ik évében, régi szivbajából eredő végkimerülésben hosszu kinos szenvedés után elhunyt. Tegnap délután temették el nagy részvét mellett. Halálát nején kivül két kicsiny árvánhagyott kisdede s nagykiterjedtségü rokonság gyászolja.

*

Előkelő, kiterjedt családot boritott gyászba *Beőthy* Sándor megyebizottsági tag, 48—49-iki honvédfőhadnagy, henczidai földbirtokos halála. Beőthy szerdán este 10 órakor hunyt el. Az elhunytban *Hegyesi* Márton ügyvéd apósát gyászolja. Temetése tegnap délután ment végbe Henczidán a róm. kath. vallás szertartása szerint.

*

Megemlékeztünk már az ügyvédi kar egykor egyik érdemes tagjának *Olasz* Akosnak haláláról. A gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

Ozv. Olasz Akosné a maga és fia Péter valamint az elhunyt testvére: Olasz Ilona fájdalmas szivvel jelentik a legjobb férj, édes jó apa és egyetlen szeretett testvér d.-vekerdi *Olasz* Akos, köz- és váltó-ügyvédnek folyó hó 11-én este, életének 54-ik, boldog házasságának 10-ik évében az utolsó szentséggel ellátva, békétüréssel viselt hosszas szenvedés után bekövetkezett csendes elhunytát. A megboldogult hült tetemei 1904. évi május hó 14-én, szombaton d. e. fél 9 órakor fognak a Kossuth Lajos-utczai gyászházban beszenteltetni és a Szt László-templomban tartandó engesztelő szent mise-áldozat bemutatása után a központi r. kath. sirkertben örök nyugalomra tétetni. N.-Várad, 1904. május hó 11. Ki a keresztet példás türelemmel hordtad — Jézus legyen jutalmad! — Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **A villamos-telep felülvizsgálata.** A villamos telep épitését vezető bizottság tagjait felkérem, miszerint f. évi május hó 16-án s következő napjaim d. e. 9 órakor az épités felülvizsgálata tárgyában tartandó ülésre megjelenni sziveskedjenek. Kelt Nagyvárad, 1904. évi május hó 13-án. *Bordé* Ferencz biz. elnök. Az ülés a központi telepen d. e. 9 órakor kezdődik. Tárgyát képezi, a felülvizsgálati sorrend megállapitása, a vezeték hálózat, felszerelés, a gépészet részek és épitkezések felülvizsgálata s jegyzőkönyv felvétele.

* **A kereskedelmisták Nagyszalontán.** Az egykori szabad hajduk fészkébe, *Nagy-Szalonta* városába ránduinak ki holnap vasárnap a nagyváradi Felső kereskedelmi iskola növendékei dr *Kováts* S. János igazgató s a tanári kar vezetése mellett. Nagyszalonta földjéhez nevezetes emlék füz mindnyájunkat: Arany János. A Toldy trilogia koszorus költője szülőföldjét keresik fel, hogy megtekintsék a nagyköltő szülőházát s az Arany reliquiákat egybefoglaló csonkatornyot. A diákok kisérőikkel délelőtt mennek át Szalontára, délben közebéd lesz, délután megtekintik az Arany születési helyét, az emléktárgyakat, majd kivonulnak a piacz-téri Kossuth-szoborhoz, hol ének, szavalat s beszéd kiséretében megkoszoruzzák Kossuth érczbeöntött alakját. Innen elszéledtek csoportokban a város megtekintésére s az esti vonattal hazajönnek.

* **A rendőrhöz mentek lopott holmit eladni.** Tegnapelőtt estefelé *Bott* György nyomozó rendőr ellenőrnek Bányasoron levő lakására beállitott két suhancz egy nagy batyuval. A két fiu, *Kucse* János tenkei és *Bonye* Mózes sarkadi cselédek voltak, akik egy batyura való ruhanemüt loptak és behozták zsákmányukat Váradra, hogy eladják. A teljesen tájékozatlan tolvajok legelsőbben is jó helyen kinálták a holmit eladásra, sőt teljesen gyanutlanul fel is jöttek az ellenőrrel a rendőrségre, hogy itt a vételárat megkapják. Meg is kapták, még pedig olyképen, hogy azonnal zár alá került mind a kettő, tegnap pedig átadták a csendőrségnek.

* **Garázda katonák.** Elmult esti 10 óratájt egy a 37 gy. ezredhez tartozó szakaszvezető és öt közember a Kolozsvári utczán ittas állapotban garázdálkodott. Több békésen járó-kelő polgárt megtámadtak, ütlegeltek, sőt a Kolozsvári utczán levő egyik csapszék pinczérnőjét meg is szurták. Végre is a várbeli készültséget kellett igénybe venni, a mely azután egyet a garázdálkodók közül el is fogott. A főkapitány az egyik megsértett polgár panaszát és a rendőrőrszem jelentését haladéktalanul áttette a katonai állomás parancsnoksághoz egyben a garázdálkodók megbüntetése mellet azt is kérve, hogy esti 8 órától kezdve katonai őrjáratok küldessenek a város külső részén levő csapszékekbe és mulatóhelyekbe, hogy igy legalább az oly sürün ismétlődő katonai garázdálkodasnak elejét vegyék.

* **Elfogott tolvaj asszony.** Tegnapelőtt este 8 óra tájt a Kossuth-utczán őrszolgálatot teljesitő Mados rendőr Schwartz Lipótné szül. Klein Máriát elfogta, amint ez egy a Radó és társa üzlete elől ellopott zsákkal odább akart állani. A tolvaj nőt eiőállitották s a zsákot tőle elkobozták.

* **Találtak** az egyik bémertéri rővidáru kereskedésben egy ruhafélével telt bőröndöt, igazolt tulajdonosa átveheti Mendelényi Béla rendőrségi fogalmazónál.

x **Hirek az orosz-japán háboruról** már nem érdeklik a közönséget, de mindig uj és érdekes marad **Leitner Lázár** *kalap-, czipő- és férfi divatáru* nagykereskedő,(Zöldfa-u) változatos szemkápráztató raktára, melynek megtekintése ép oly szórakoztató, mint hasznos. Most *pünkösd előtt* különösen ajánlható fenti czég, minden néven nevezendő czipő-, kalap- és férfi-divatáru czikkek beszerzésére, mert a mellett, hogy csakis a legutolsó divatu czikkek lesznek áruba bocsátva, az árak is hihetetlenül olcsóra vannak szabva, miről a legkönnyebben meggyőződhetünk, ha pünkösdi szükségletünk ott szerezzük be. 744

Egy uj női divatáruház. A Zöldfa-utcza 47. szám alatt a jóhirü *Kovács L. és*

Társa czég egy uj, diszes divatáruházat rendezett be, a közönség kivánalmainak teljesen megfelelően s holnap megnyitja, melyre ez uton hivjuk fel olvasóink figyelmét. Bővebb felvilágositást nyujt a czég lapunkban közölt hirdetése.

x Van szerencsém a m. t. nagyközönség szives tudomására hozni, hogy **villamos és légszesz** felszerelő üzletemet *Bémer-tér, 4. szám alá* helyeztem át, amidőn az eddig irántam tanusitott szives pártfogást megkösznöm, kérem azt a jövőben is fentartani; vagyok kiváló tisztelettel ifj. **Stern Sándor**, elektrotechnikai vállalata. 745.

A köhögés rendszerint csekélységnek tekintetik és legtöbb esetben nem is lesz kezelve. Pedig a köhögés a leggondosabb kezelést és figyelmet érdemli, mert mint azt számos előkelő orvos megfigyelései igazolják, oly köhögés, mely hosszasabban eltart, többnyire előjele komolyabb tüdőbajnak. A köhögés elhanyagolása manapság annál kevésbé indokolt, mert hiszen minden narkotikai szer mellőzésével a krónikus köhögés ellen eredménynyel lehet fellépni. — **A »Sirolin«** nevü előnyösen ismert syrupban a modern orvosi tudomány egy kiváló gyógyhatásu szerrel rendelkezik, mely nemcsak a köhögési ingert enyhiti, de a köpetet is kevesbiti és elenyészti. E mellet a **»Sirolin«**-nak az az előnye is van, hogy az étvágyat gerjeszti és az emésztést hatalmasan előmozditja.

SZINHÁZ.

—

HETI MŰSOR:

Szombat: Sursum corda.
Vasárnap: Suhancz.

—

Sursum corda.

Végre egyszer zsufolt ház akadt; természetesen a pótévad pechjeinek megfelelőleg olyan darabnál, a mely nem érdemelte meg s olyan előadásban, a mely — a vendégmüvésznőket kivéve — szintén nem érdemelte meg.

Bosnyák Zoltán, a Sursum corda szerzője átolvasta a Népszava nehány számát. Aztán észrevette a keresztény-zsidó ellentét kérdését, meg a szellemi munkás nehéz kérdését. Ezeket az eszméket rábizta egy néhány elvont szereplőre, szájukbaadott jórészt a Népszavából kölcsönzött dialógokat, holdvilággal, hóval és délvidéki napsugárral feldiszitette őket — s megszületett a »nagyhatásu dráma.« Azt persze felejtjük, hogy ez a nagyhatás nem mai, hanem 110 éves, mert a Marseillaise éneklése alkalmával éri el tetőpontját, nem pedig a szerző gondolatai folytán.

A készen kapott eszmékhez és eszmékből leszürt szereplőkhöz csekélyke mesét adott a szerző

Az utolsó Gyulaffy beleszeret egy zsidó rabbi leányába s szerelmök szavát követve, mindketten szakitanak eddigi világukkal Gyulaffy László báró otthagyja nagynénjét, a ki örökösévé tette volna s most kitagadja; ott hagyja a szép Alice bárónőt, a ki szerelmes belé.

A rabbileány Eszter is elhagyja atyját és Veldmert, a bóchert, a ki pedig ő belé szerelmes.

Gyulaffy képviselő lesz s boldogan élnek. Ekkor Richard atya, a nagynéni gyóntatója árményt sző, hogy a családtagok közt a kibékülést lehetetlenné tegye.

Gyulaffyt a legközelebbi képviselőválasztáson ő maga megbuktatja s nyomorba dönti. Ugyan akkor Eszter is veszélyesen megbetegedik s csak egy délvidéki utazás segithet. Pénzt Veldner ad, aki a szocziálisták egyik fővezére s nemcsak Esztert imádja most is, de Gyulaffyt is becsüli, mint az uj eszmék egyik lelkes hivét. Mikor már a délvidéken Eszter felgyógyult, Richard atya felfedezi Gyulaffynak, hogy Veldner a kölcsön adott pénzt — sikkasztotta a pártkasszából. Gyulaffy megrendül, de megtalálja a jellemének megfelelő megoldást: magára vállalja a sikkasztást. Esztert viszont a nagynéni ugy megrémiti, hogy ez meg akarja magát mérgezni, csakhogy férje szerencséjének tovább utjába ne legyen s a család a sikkasztást rendezze. Richard atya mindenről értesiti Gyulaffyt, aki megakadályozza az öngyilkosságot, kész a magára vállalt sikkasztásért bünhődni is, csakhogy aztán együtt éljenek ujra Eszterrel szebb életet. Mint sejthető, a Gyulaffy-vagyon - igy a Richard atya czéljaira marad.

A szindarabnak nem lármás hatásra, hanem belső igazságra kell törekednie; erről pedig a Sursum cordában szó sincs. Idealizált fanatikusok és bekormozott mumusok igyekeznek vagy a tapsot, vagy a gyülöletet kicsikarni, ezt el is érik a karzatnál, de intelligens ember a fejét csóválja s a lehetetlen alakok lehetetlen cselekedeteiben nem élvez, hanem bosszankodik.

A darab nyelvezete a legköltőietlenebb vezérczikk-próza; a poézist a holdsugár egyedül képviseli. Van benne unalmasan sok szoczialdemokrata vezérczikk, egyébként gazdag hétköznapi stilusu társalgás, a mely csak ritkán emelkedik alacsony szinvonalán felül s ha felemelkedik akkor belevész a hamis páthosz fellegébe.

A szereplők közzül messze kimagaslott a két vendégmüvésznő.

Paulay Erzsike Eszter szerepét játszotta megkapó közvetlenséggel, fiatalos kedvességgel és igaz bensőséggel.

Paulayné a nagynéni szerepében csillogtatta müvészetét, melyet évekkel ezelőtt többször csodáltunk.

Ellenben a főhős szerepét *Klenovits* szokott unalmas egyhanguságával tökéletesen ellapositotta, elrontotta s ezzel a darab éppen az Achillesi sarkán sebesült meg.

A többiek már csak a roncsokat mentették meg. Valdnert *Tóth*, az öreg rabbit *Bognár* alakitotta igen sikerülten. *Szarvasi* (Richard atya), *Szabó* Irma (Alice), *Dési* (Ervin) és *Krasznay* (Hadady) pedig a többi fontosabb szerepet játszották sok igyekezettel, közepes sikerrel.

Dr K. A.

—

Bob herczeg. Akárhányszor adják ezt a kedves, hosszu életünek igérkező operettett, soha sem fogják lejáratni. Nem is ártott neki az sem, hogy az idei szerencsétlen pótévadban vették elő, a mikor tudvalevőleg az előadások 8 órai kezdete, a könnyelmüen csaknem csupa epigónoktól összeválogatott szatna társulat s az unalmas müsor egyenesen elriasztják a közönséget a szinháztól. Nem ártott az sem, hogy Bob herczeget *Feledi* Boriska adta, a ki az Első édes csókról szóló kuplé kivételével nem tudott igaz sikert elérni szerepében. Mindig chansonette énekesnőre emlékeztet éles hangja és játéka egyaránt, az eddigi operett-szubrettek után mindig csak a rá nézve kellemetlen összehasonlitást birja ki. Közönség — a mint a régihez képest hanyatlott előadás megérdemelte — ijesztően csekély számban.

A Sursum corda csütörtöki sikerére tekintettel s mivel több oldalról érdeklődtek a darab müsorra tüzése iránt, sikerült Somogyi direktornak *Paulaynét* és leányát még egy előadásra megnyerni s ma este ismét a Sursum cordát adják Paulayékkal a két fő női szerepben. Paulayné, leányával már tegnap délben Nagyváradra érkezett. Az előadás irát már is széles körben érdeklődés nyilvánul.

EGYESÜLETEK.

—

A »Tanitók-köre« gyülése. A nagyváradi »Tanitók-köre« ma szombaton d. u. fél 5 órakor, a közs. polg. fiu iskola épületében földszint 10. ajtó, alakuló gyülést tart.

MULATSAG.

—

Az első majális. Az év legszebb, legpoétikusabb hónapja, balzsamos levegőjü, virágot termő május ünnepet ül ma. Ma van az első majális. Néhány előkelő család rendez ma, élén *Bary* Józsefné urnővel, a kies *Püspök-fürdőben* egy szerfölött kedélyes majálist. Elevenség költözik ma a Püspök-fürdő árnyas fái közé. Kedélyes apák, anyákkal, hófehérruhás ártatlan leánykákkal, érzelgős szivü fiatalemberekkel telik meg a fürdő köröndje, kiknek jókedve, pajzánsága még a csicsergő madárkák danáját is tulharsogja. Alkonyatkor aztán megkezdődik a táncz, mely csak akkor ér véget kénytelen kelletlen, mikor ki tudja hanyadszor, de már erélyesen beszól az állomás küldöttje a mulatozókhoz: kérem mindjárt indul a különvonat. Az első majális iránt rendkivüli az érdeklődés. De nem is lehet ez másként, biszen már oly régen volt, mikor legutoljára huzta az a büvös kezü Bura Karcsi azt azt a tüzes, ropogós csárdást, mely annyira beleélte magát az ifju szivekbe. Különös érdekességet kölcsönöz a majálisnak, hogy ismét sok kislány lett nagyobbá, kik előtt a majálissal kezdődik egy uj világ. A mulatság este hét órakor kezdődik. Éjjel külön vonat áll a vendégek rendelkezésére.

Igazságszolgáltatás.

—

A »Nagyváradi Napló« sajtópöre.

A mult nyáron julius 29-én *Böhm* György káptalani erdőgondnok, az egyik uradalmi nyiladékon sétált keresztül, midőn egy kocsival találkozott.

A kocsin harom oláh ember s egy asszony ült, *Korlotán* Kosztánné szül. Dászkál Zsófia, néhai *Goldis* püspöknek volt főzőnője, aki már régóta bosszankodott, hogy az uradalmi erdőgondnok a nyiladékon keresztül átjárást nem enged, most erőszakkal akart keresztül hatolni, de az erdőgondnok intésére a kocsis megállitotta a lovakat. A javakorbeli, izmos, erős asszony erre nem birta fékezni magát, leszállott a kocsiról s tettleg támadta meg az agg 70 éves erdőtisztet. A dulakodásban mindketten megsérültek; az asszony egy pár karczolást kapott, az öreg erdésznek pedig bal füle hasadt be.

Az asszonyt bánthatta, hogy a tiltott uton nem járhat-kelhet szabadon s tettleges fellépésével sem ért czélt, mert még az nap beállitott a »Nagyváradi Napló« szerkesztőjéhez, ki ügyét hirlapi czikkben tette magáévá lapjának julius 30-iki számában.

A hirlapi czikknek egész tartamán átérzett a tendenczia, midőn igy kezdte: *»Brutalitás egy urinő ellen«* . . . *s folytatta*: *»Böhm György a brutalis erdőgondnok, a jóságos s az egész község által szeretett urinőt lerántotta kocsijáról s agyba-főbe verte, ugy hogy a tettleg inzultált nő ájulian rogyott össze«* . . . stb., stb.

Az öreg erdész ügyvédje: dr *Imrik* Gusztáv által mult év őszén sajtópert tett folyamatba a Nagyváradi Napló szerkesztője ellen. A czikkért *Fehér* Dezső vállalta el a felelősséget s a törvényszék vádtanácsa vád alá is helyezte. Tegnap volt a főtárgyalás a kir. törvényszék esküdtszéki termében. A törvényszék *Milye* Gyula táblabiró elnöklete alatta *Debreczeny* József és dr *Thury* Endre birákból alakult. A magánvádat dr *Imrik* Gusztáv ügyvéd képviselte, a védelmet dr *Bárdos* Imre látta el.

Fehér Dezső a Nagyváradi Napló szerkesztője a főtárgyalás folyamán is elismerte, hogy az inkriminált czikket ő irta és tette közzé, ezzel hirlapirói kötelességét teljesitette. Jóhiszeműleg, az asszony előadása szerint irta meg a czikket. Miért nem jelentkezett az inkriminált czik megjelenése után nála Böhm György? talán akkor rectificálta volna a következő számban.

Kihalgatták *Böhm* erdőgondnokot, ki az

esetet előadta, mint ahogy már ösmertettük. Előadására megesküdött.

A törvényszék rövid tanácskozás után meghozta az itéletet, mely szerint: Fehér Dezső bünösnek mondatott ki a ktkv 258. §-ába ütköző s 259. §-a szerint minősülő nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétségében s e miatt 30 korona fő, 20 korona mellékbüntetésre és 100 korona eljárási költség megfizetésére itéltetik, valamint arra, hogy köteles az itéletet indokaival együtt jogerőre emelkedés után lapjának legközelebbi számában közzétenni.

Magánvádló és képviselője megnyugodtak, vádlott és védője semmiségi panaszt jelentett be.

TAVIRATOK.

A delegáczió elnökei.

Budapest, máj. 13. (Saját tud. táv.) A megalakult delegáczió elnökévé Széll Kálmánt, alelnökévé pedig Szapáry Gyula grófot választották.

Ő Felsége a virágkorzón.

Budapest, május 11. (Saját tud. táv.) Ő felsége ma megtekintette az automobil virágkorzót s a pazar látványosságu felvonulás gyönyörködtette a királyt. Ő felsége környezete előtt ugy nyilatkozott, hogy junius végéig Budapesten marad.

A vasutasok érdekében.

Budapest, május 13. (Saj. tud. táv.) Az ellenzék a király budapesti tartózkodása idején a vasutasok érdekében ujabb akciót kezd, abban a reményben, hogy a korona valamilykép módját találja a vasutasok kárpótlásának.

Az oroszok veresége.

Szentpétervár, május 13. (Saját tud. táv.) Hosszu titkolódzás után a cár leplezetlen a tényeknek megfelelő jelentést követelt, mire *Kuropatkin* és *Alexejev* megdöbbentő vereségekről számoltak be. Alexejev jelentése szerint a port-arthuri kikötőbe zárt hajók jórészben hasznavehetetlenek s a kikötő szabaddá tételét leketetlen megkisérleni. *Port-Arthur* a parancsnok véleménye szerint is már csak napokig tartható. A japán hajóhad gyilkos tüzelése már majd az egész várost rommá lőtte.

SZERKESZTOI POSTA.

Dr. W. G. Helyben. Mi annak csak örvendünk, ha a zene müvelésére egyesületbe állnak össze az arra hivatottak. Az igazi müvészet nemesiti a kedélyt, magasztos régiókba emeli az ember lelkét s kedves élvezetet szerez a társaságnak. De sajnálnók, ha ez az egyesülés egy másik már régóta müködő és városunk zenei életében sok érdemet szerzett egyesület vesztére vezetne, — pláne, ha az általa fenntartott zeneiskola létét is fenyegetné. Sok küzdelembe és áldozatba került annak a létesitése és sok talentumot fejlesztett, képezett már ki szemünk láttára ez az egyesület, — kár volna érte, ha az uj egyesület harmónia helyett disharmoniát szülne és elvonná tőle a megérdemlett érdeklődést és támogatást. Erre, hiszem, hogy Onök sem gondoltak. De, hacsak valami fuzió közbe nem jön, egy lesz a vége, — mert két ilyen egyesületet nem bir meg Nagyvárad, ahol ez az egy is csak ugy küzködött. Egyebekben, ha ezt az aggodalmunkat eloszlatják, készségesen támogatjuk a nyert felvilágositás után a — Harmoniát.

A szerkesztésért felelős:

r. VUCSKICS GYULA.

170—1904. Vh. szhoz.

Árverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött birósági végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a Nagyvárad vidéki kir. járásbiróságnak 1904. évi V. 66/1. számu végzésével dr. Burger Arpád ügyvéd által képviselt Első magyar gazdasági gépgyár felperes részére *Opris Tógyer és neje* kardói lakos alperesek ellen 2511 kor. 56 fill. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperesektől lefoglalt és 2630 kor.-ra becsült ingóságokra a nagyvárad-vidéki kir. járásbiróság 1904. V. 66/2. számu végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperesek lakásán Kardó községben leendő megtartására határidőül *1904. évi május hó 25-ik napján délután 3 órája* kitüzetik, a mikor a biróilag lefoglalt gőzkazán és cséplő garnitur, kézi tüzi fecskendő, mérleg, hévér, csikók, tehenek, borjuk, széna s egyéb ingóságok a legtöbbet igérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégittetéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tünik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulirott kiküldöttnél irásban, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a biróság táblján kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Nagyváradon, 1904. évi május hó 6-ik napján.

Batig Ferencz,
kir. bir. végrehajtó.

756

Előleges jelentés.

Uj! Nagy női divatáruhàz. Uj!

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget értesiteni, hogy
fővárosi mintára berendezett nagy női divatáruházunkat
Zöldfa-utcza 1|47. sz. alatt (Deutsch K. I. üvegkereskedésével szemben)
f, hó 15-én, vasárnap nyitják meg.

Kovács L. és Társa,

Nagyvárad, Zöldfa-ut za.

Ifj. Stern Sándor

villamos és légszesz

felszerelési vállata

BÈMER-TÉR 4. sz.

Uj! Nerust-lámpa Uj!
óriási fény!

Villamos világitás	*Légszesz világitás.*
Erőátvitel.	*Légszesz főzök*
Csengők.	*Auer égők.*
Telefonok.	*Reklám lámpák.*

Házak s villák berendezése szakszerüen.

457 *Költségvetések dijtalanul.*

Hirdetmény.

A

Nagyváradi Hitelbank Részvénytársaság"

(Kossuth Lajos-utcza 10. sz.)

elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámitol váltókat.

Jelzálogokra kölcsönöket nyujt.

Értékpapirok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1904. május hó.

789 **Az igazgatóság.**

Hirdetèsek felvétetnek

a legjutányosabb árban e lap

kiadóhivatalában

Nagy választék!

Bérma-ajándék tárgyak

kedvező beszerzési helye.

Csakis jó minőségben, de ez alkalomra meglepő olcsó árban!

Arany, ezüst gyermek- és női-gyűrűk, fülbevalók, karpereczek, nyaklánczok, szivecskék, keresztek és amuletek.

Ezüst- és nickel-órák,

Ezüst- és nickel-lánczok.

Egy 14 karátos arany nyaklánez 5 frttól feljebb.
» » » » szívecske 3 frttól feljebb.
» » » » kereszt 2 frt 50 krtól feljebb.
Egy ezüst óra — — — — 5 frttól feljebb.
Egy ezüst óraláncz — — 1 frt 70 krtól feljebb.

SZILÁGYI GEZA órásnál

Nagyvàrad, Szt. László-tér.

Nagy választék!

?Miért?

neveznek

GAEDICKE

bankházát a legnagyobb

szerencse-gyüjtődének?

Mert ott a legtöbb főnyereményt fizették ki
Mert ott a 602,000 koronás jutalmat 711
Mert ott 3-szor a 400,000 „ főnyereményt
Mert ott 3-szor a 100,000 „ „
Mert ott 1-szer a 70,000 „ „
Mert ott 4-szer a 60,000 „ „
Mert ott 3-szor a 30,000 „ „
Mert ott 5-ször a 25,000 „ „
Mert ott 10-szer a 20,000 „ „

nyertek és

mert más gyüjtőde hasonló eredményt felmutatni nem tud.

A ki tehát főnyereményhez akar jutni, siessen a XIV-dik magyar kir. szab. osztálysorsjáték **május 17.** és **18-án** megtartandó huzásához postautalványon vagy utánvét mellett

$\frac{1}{1}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ sorsjegyet

12.— 6.— 3.— 1.50 koronáért rendelni

GAEDICKE A. bankházánál.

Magyarország legnagyobb szerencsegyüjtődéje.

BUDAPEST, Kossuth Lajos-utcza 11. sz.

Postatakarékpénztári befizetési lapokkal az összegek postadijmentes átutalhatása czéljából kivánatra szivesen szolgálok.

Levágandó rendelőlevél:

GAEDICKE A. urnak

BUDAPEST.

Sziveskedjék czimemre ..... I. osztályu eredeti **Magy. kir. szab. osztálysorsjegyet** a hivatalos tervvel együtt küldeni.

Az ellenérték: ..... korona utánvételezendő postautalványon küldöm

Pontos czim
Név .....
Állás .....
Lakhely .....
Utolsó posta .....

A nem kivánt módozat törlendő

Kitünő minőségü és legmagasabb szilárdságu PORTLAND-CEMENTET

ajánl olcsó áron a

Brassói Portland-Cement-Gyár

Brassóban. **Nagyváradon kapható: WEINRICH JÁNOS ügynök urnál.**

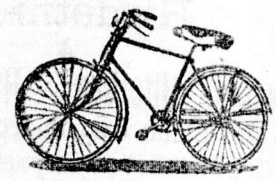


KALENDA JÁNOS

varrógép- és kerékpár-raktára

Nagyváradon, Szent László-tér,

holdas templom mellett.



A legujabb **Puch és Helical kerékpárok**

és kerékpár alkatrészek megérkeztek.

Kerékpárok és varrógépek **javitása** jutányosan eszközöltetik.

Mindennemü varrógépek és varrógép alkatrészek nagy raktára.

Megnyitó ünnepély.

Tisztelettel tudatom a nagyérdemü közönséggel, hogy a

Szent László (Püspök)-gyógyfürdőt

vasárnap, **1904. május 15-én,** (kedvezőtlen idő esetén is)

ünnepélyesen megnyitom.

Az ünnepélyen a **cs.** és **kir. 37-ik ezred zenekara** és **Purcsy**

753 **János csabai czigány bandája** játszik.

Gyönyörü sétányok, nagy őserdő, szép teraszok és éttermek, kitünő gyógyhatásu természetes meleg-fürdők, lawn-tennis, tekepálya, Cursalon zongorákkal és biliárddal a tisztelt közönség rendelkezésére állanak.

Kitünő italokról, jó ételekről, pontos és lelkiismeretes kiszolgálásról a nagyérdemü közönséget biztositom.

Mély tisztelettel

Kernáts János,

fürdőbérlő.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.